

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יו.

עין משפט
נר מצוה

א) ופי' הוה נפקי כיה גימטריא השאלמות פרי' לך לך, א מגילה ס. קדישין מ: ספרי פ' עקב, א ע"ז ה: ע"פ (נלקמן פב ע"ז ה: א) (נלקמן יט: א) ופי' לך לך סימן ז, א (נע"י מוספות קדושין מ: ד"ה לימוד).

תורה אור השלם

1. אשריכם זרע על כל קיום משלחי רגל השור והחמור: ישעיהו לב כ ורעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לדרוש את ה' עד יבוא יורה צדק לכם: הושע י יב
3. הוי כל צמא לבו לפים ואשר אין לו כסף לבו שברו ואבלו ולבו שברו בלוא כסף ובלוא מודו ין וקלבי:

4. בן פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור: בראשית מט כב
5. יששכר חמר פרם רבץ בן המושפתי: בראשית מט יד
6. כבוד שורו וקרן לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגמח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים ודם אלפי מנשה: דברים לג ה
7. ומבני יששכר יודעי ביקה לעתים קצת מה וקרני יששכר ראשיהם על קאתים וכל אחיהם על פיהם: דברי הימים א יב לג

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה הוה וכו' דקנן היא הלך:

מוסף רש"י

שהלימוד מביא לידו מעשה. נמלאו שניהם כידו (קדושין ס).

הדרן עלך ארבעה אבות

והד אמר שבעה ימים: זה חזקיה מלך יהודה. לישנא דש"ס הוא ולא לאשמועינן דזוה חזקיה דהאי קרא בחזקיה כמיזי אלא אגב אורחיה דמפרש מאי כבוד עשו לו כמותו נקיט ואמר הכי: הלולי כסף. כמו וחללה נעלו (דברים כה)

כמפיהם: והאידנא מפיקין. ספר תורה קמי גברא רבה: אנוחי. על מטתו לא מנחין: כי הוה עייל לזים הכסא. כלומר זימנא חדא כי הוה עייל לזית הכסא אמר לן הכי קיים אמרינן לימד לא אמרינן ולימד אמרו לחזקיה והאידנא לא משום כבודו לחזקיה דלימד עדיף מקיים: מביא לידי מעשה. אלמא מעשה עדיף: למיגמר. לעלמא מעשה עדיף אבל לאגמורי לאחרני עדיף ממעשה הלכן לימד לא אמרינן: וזרעי. היינו נדקה וחסד דמפרש לקמיה: לנחלא שני שבעים. דהכי משמע רגליכם ישולחו בנחלת השור והחמור יוסף ויששכר: בנות צעדה עלי שור. היינו כילה: חמור גרם. מתגרמא עמיר בניסין: יוסף איקרי שור כזור שורו הדך לו (דברים לג):

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדם. כלומר זמה הרגל מועדת: לשצר דנדין הלוכה. כלומר כזן היא מועדת שמשצרת דרך הלוכה: **הבהמה מועדת כו'.** קפרינן בגמ' [ע"ז] היינו רגל היינו בהמה הא תנא ליה לשצר דרך הלוכה: היתה מבעטת. שנינו הוא זה ותולדה דקנן (א) הלכן חזי נזק ותו לא: או שהיו לרזות **מנחין כו'.** אע"ג ללא שנינו הוא אלא אורחיה הוא אפ"ה מ"ג ותו לא דהלכתא גמירי להו וברשות הניזק קאמר דבריה פטור כדלוקימנא כריש פ"ק (דף ג:) דלרזות תולדה דרגל לפוטרו בר"ה: ונפל על גלי. אחר: ראשון. נזקי רגל לא ומשלמת כולה ואחרון ע"י לרזות נשצר הלכן חזי נזק: דליל קשור כרגלו. כל דצר הנקשר כרגל התרגול קרי דליל. ואית דגרסי דלי: **מהדס.** מרקד: משלם חזי נזק. דליל היינו לרזות כדמפרש בגמ' [ע"ז] דלדייה אדוי. הידוס נמי כגון שהמזי והלרזות שצרו את הכלים: גמ'

שלישים ויששה ארף. לו בגימטריא הכי הוי: והלא לפני אחאב עשו בן. שעשו לו הספד גדול כדאמרינן במגילה (דף ג. וס) כמספד הדרימון בן טבריימון כדמתרגמינן כמספד אחאב בן עמרי דקטיל ימיה הדרימון בן טבריימון וזמלחמה היה שהיו שם עם רב וכולן ספרו עליו ואע"ג דכתיב (מלכים א כב) ויעבור הרינה במחנה ואמרינן (סנהדרין דף לט:) בצלבוד רשעים רינה בצלבוד אחאב בן עמרי רינה היינו לנדיקים שצדור אצל עבדיו ואוהביו היו מספדין אותו: **אלא** שהניחו ס"ת על מפתחו. ואע"ג דכ"פ צמחא דמ"ק (כה.) גזי רב הונא משמע דאסור לעשות כן משום דאסור לישב ע"ג מטת שס"ת מונחת עליה וצחקוהו רבה (מנחות דף נב:) איכא פלוגמא דאמוראי לכתא למיפדן מד' נחמיה דהכא דשאני חזקיה דהוה גדול צמורה וצממשים טובים צימתי: **והאמר** מר גדול אמור תורה שמיביא ליידי מעשה.

פי' צקונטרס אלמא מעשה עדיף וקשה לר"מ דלדרכה מהכא לדין ספ"ק דקדושין (דף מ: וס) למוד גדול ממעשה גזי וקניס שהיו מסובין בעליית צית נחמה צלוד ונשאלה שאילה זו בפניהם למוד גדול או מעשה גדול ונמנו כולם ואמרו למוד גדול שמיביא ליידי מעשה ואומר ר"מ דה"פ והאמר מר שלמוד מביא ליידי מעשה וכיון שאנו אומרים קיים הכי אנו אומרים שלמד דאי לא שלמד היאך קיים שהלמוד מביא ליידי מעשה ולא מסיק אדעתיה השמא לחלק בין למד ללימד ומשני הא לאגמורי [דלמוד] ודאי לא אמרינן דהא ודאי עדיף שמיביא את הרבים ליידי מעשה כשמלמדם ונשאלתם דכך אחאי גאון א"ל: א קיים אמרינן לימד לא אמרינן אלא גרם ומנח מפילין והדר אמר לן ותו לא ופריץ גמרא והיאך היה מנח מפילין תחלה קודם שהיה אומר להם השמעמחא והלא למוד גדול ממעשה ומשני הא למנח הא לאגמורי דליגמר נפשיה למוד גדול שמיביא ליידי מעשה אצל לאגמורי לאחריס לא עדיף ולפיכך היה מנח מפילין מחילה:

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. אמתימין דפ"ק (דף טו:) קאי ומימיה

אי אדפתח ליתני כילד השן כרישא

ואי אדסליק הא תנינא ושור המזיק ברשות הניזק והאדם כסוף ואומר ר"י ודאי אדפתח ציה קאי וסן ורגל כחד חשיבי משום דשון בהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צמר שן נקטו הכא רגל כרישא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והבהמה צו"ו וה"פ כילד העדאה דרגל לשצר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היא העדאה וכן כסיפא גבי שן אצל קשה לר"י מה מידש כאן שלא שואה צפרק קמא ונראה לר"י דל"ג צו"ו וה"פ כילד הרגל מועדת לשצר דרך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הבהמה מועדת כו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו בהמה דהרגל מועדת והבהמה מועדת הכל אחד: **היתה מבעטת.** אגב דשור לרזות נקט לה הכא: **דרסה** על הבלי. אורי' דלזיטריץ לאשמועינן דסד"א דמשויה הוא כיון דלרסה כ"כ בחזק שנינו השצר על כלי אחר ושצרו ומסתמא להזיק נתכוונה:

קעח א מיי' פ"א מהל' מ"ח הלכה ג סגן עשין יב טו"ע י"ד סימן רמו סעף יח: א ב ג מיי' פ"א מהל' מקי ממון הלכה ה סגן עשין סו טו"ע ח"מ סימן שפט סעף א וסעף ו סימן שט סעף א: ב ד מיי' שם פ"ב הלכה ג סגן שם טו"ע ח"מ סימן שט סעף ג: ג ה מיי' שם הלכה ד טו"ע שם סעף ה: ד ו מיי' שם הלכה י טו"ע שם סעף י:

רבינו הגואל

ור' נחמיה אמר שהושיבו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה. והיידנא מפיקין, ואי מנחי, קיים לא אמרינן. פי' חלוצי כתיב כך שמענו, שמוציא יד אחד מבית הצואר שלו ממקום הקרע כדי שהא הקרע ברור ונמצא כתיב חלוצן מן החלוק. ר' יוחנן, קיים אמרי' לימד לא אמרי'. והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא ליידי מעשה. ופריץ לא קשיא למיגמר הוא תלמוד גדול שהתלמוד מביא ליידי מעשה, לאגמורי הוא לאחריני מעשה גדול. ש"מ דלמיגמ' הוא וליאוסוקי קמיה רביה טפי עדיף וקדים על לאגמורי הוא לאחריני. אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, וזכה לנחלת שני שבטים, והן יוסף ויששכר. הדרן עלך ארבעה אבות

פרק שני: ביצד הרגל

ביצד הרגל מועדת לשצר

בדרך הילוכה, הבהמה

מועדת להלך כדרכה כו'.